

Erdoğan ve Trump bu krizi aşabilir

İSA TATLİCAN

SETA Genel Koordinatörü Prof. Burhanettin Duran Erdoğan'ın ABD gezisini yorumladı...

"ERDOĞAN VE TRUMP BU KRİZİ AŞABİLİR"

ABONE OL

Google News

SETA Genel Koordinatörü Prof. Burhanettin Duran: Türkiye-ABD ilişkileri 2013'ten bu yana yoğunluğu artan bir türbülansa girdi. Doğrusu Erdoğan ve Trump, ilişkileri dar boğazdan çıkarmaya çabalıyor

Cumhurbaşkanı Erdoğan, ABD Başkanı Trump ile kritik bir görüşme yapacak. FETÖ meselesi ile krize giren ABD Türkiye ilişkileri PYD ve S-400 Füze Savunma Sistemleri ile iyice gerildi. Son olarak Eski Bakan Zafer Çağlayan hakkında verilen tutuklama kararı ile ABD-Türkiye ilişkilerindeki kriz daha da derinleşti. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bugün başlayan ABD gezisi ile birlikte ABD-Türkiye ilişkilerinde normalleşme yolunda ilk adımların atılması bekleniyor. Bu konuda ciddi endişeleri bulunan ve türbülانstan çıkış için çözüm önerilerini sık sık dile getiren SETA Genel Koordinatörü Prof. Burhanettin Duran ile Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bugün başlayan ABD gezisini konuştuk.

TÜRKİYE-ABD İLİŞKİLERİ YENİ DÜZLEME TAŞINMALI

- Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kritik ABD gezisi başladı. Sizce Türkiye-ABD ilişkileri bir daha düzelmeyecek bir noktaya doğru mu gidiyor?

Türkiye-ABD ilişkileri her iki taraf için de başka aktörlerle telafi edilebilir bir mahiyet taşıyor. Bu yüzden geçtiğimiz onlu yıllar boyunca "stratejik ortaklık" düzeyinde olan ikili ilişkilerinin tamir edilemez bir yabancılaşmaya uğraması her iki taraf için de arzu edilemez bir nokta olur. Ancak Türkiye-ABD ilişkilerinin 2013'den itibaren yoğunluğu artan bir türbülansa girdiği de ortada.

-Türkiye ABD ilişkilerindeki bu türbülans kalıcı olur mu?

Böyle bir risk var. Öncelikle gerilimlerin ortaklık fikrini kalıcı bir zarara uğratmasını engellemek için taraflara düşen sorumluluklar var. ABD hala dünyanın süper gücü ise ve Türkiye'nin ortaklığı olmaksızın ABD'nin Ortadoğu'da tüm sahalarda zorlanacağı aşikar ise bu ilişkinin yeni bir düzleme taşınması gerekiyor.

OBAMA DÖNEMİNİN HAYALETLERİ DOLAŞIYOR

-Demokratlardan farklı bir dış politika izleyeceğini açıklayan Trump, birinci yılında kötü bir sınav verdi diyebilir miyiz?

Türkiye-ABD ilişkilerinin üzerinde [Obama](#)'nın ikinci döneminin hayaleti dolaşmaya devam ediyor. Hatırlanırsa, Obama'nın [Suriye](#)'deki politikasızlığı Rusya'yı güçlendirirken [İran](#)'ın hırslarını besledi. ABD'nin küresel liderliğini krize sokan Obama, İran'ı sistem içine alırken Türkiye'yi sistemin "sorunlu aktörlerinden birisi" konumuna itmeye yönelik süreçlerin önünü açtı.

Türkiye'nin Suriye ve [Irak](#)'taki iç savaşlardan gelen tehditlerle yüzleşmesine bir "müttefik" üslubu ile yaklaşmadı. Türkiye'nin hayati milli menfaatlerine aykırı "taktik" adımlar atmakta beis görmedi. İttifakın temelini sarsan davranışlar sergilendi. Karşılıklı güven ortamı zedelendi. Amerika bölgede Türkiye kaygılarına empati duymak yerine Türkiye'nin ABD'nin kaygılarına öncelik vererek adımlar atmasını istedi.

KOZMETİK DÜZENLEMELER YETMEZ

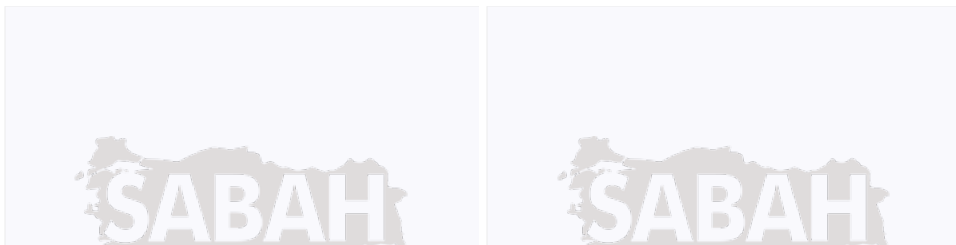
-FETÖ ve YPG konusu bu türbülansı derinleştirdi sanırım.

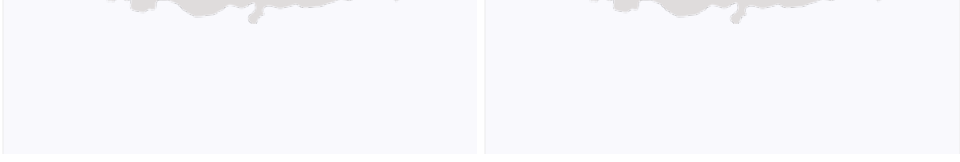
Evet, FETÖ ve YPG öne çıkan en somut iki konu...Gelinen noktada Türk-Amerikan ilişkilerinin köklü bir muhasebe ile yeniden tanımlanması gerekiyor.

Bırakın model ortaklığı stratejik ortaklık kavramı da artık gerçekliği karşılamıyor. Yeni bir isim veya kavramın değiştirebileceği bir dinamik yok ortada maalesef. Artık kozmetik düzenlemeler yerine köklü yapısal düzenlemeler gerekiyor. Güven artırıcı adımlar ve kriz yönetimi mekanizmaları bunların sadece birkaçı olacak.

ABD YARGISI SİYASİ KARAR VERİYOR

-Halk Bankası Genel Müdür Yardımcısının tutuklanmasından sonra Zafer Çağlayan hakkında verilen tutuklama kararının hukuki mi siyasi mi olduğunu düşünüyorsunuz?

Amerikalı bürokratlar yargı bağımsızlığından bahsetmekten hoşlansa da bu davanın siyasi niteliği öne çıkmakta. Washington'daki kurumların Trump'a direndiği bir ortamda aktivist mahkemelerin, yargıçların bu tür tutuklama kararları hukuki süreç olmaktan uzaktır. Bir kısmı kamuya intikal eden iddiaların Türkiye'deki 17-25 Aralık yargı kumpasının çerçevesinden yürüyor olması da manidardır.

İran'a ambargoyu delmekle suçlanan Türk bürokrat ve siyasetçiler hakkındaki iddialarla ABD'li savcılar Türkiye kamuoyunda yolsuzluk tartışması başlatmayı hedefler görünmektedir.

Böyle bakıldığında Zarrab davası, Flynn'in davası ve korumalarla ilgili dava Washington'daki belli çevrelerin yargı üzerinden Türkiye'ye ve Erdoğan'a baskı kurmaya yöneldiğini düşündürüyor. Hatta Türkiye'nin 15 Temmuz darbe girişiminin arkasında olduğu bilinen Gülen'in iadesi konusundaki ısrarını kırmaya yönelik bir hamle de sezilmekte.

ABD YARGISININ BU TAVRI SÜRDÜRÜLEBİLİR DEĞİL

-Zafer Çağlayan hakkındaki skandal karar çok tartışıldı. ABD yargısının bu hatasında ısrar edeceğini düşünüyor musunuz?

ABD yargısının bu aktivist halinin normal olmadığını düşünüyorum. Trump ile yakın ilişki geliştirmek isteyen uluslararası aktörler hakkında yargının girişmeye çalıştığı bu tür sabotajvari adımların Amerika'nın hem iç dinamikleri hem de dış politikası açısından uzun vadede sürdürülebilir olduğunu düşünmüyorum. Ancak kısa vadede bu konuda yargının mevcut aktivizmi sürdüreceği öngörülebiliyor.

Dava dosyalarında başka Türk siyasetçi ve bürokratların bulunduğu söyleniyor. Bu durum elbette gerçekleşmesi halinde iki ülke arasında daha da gergin bir dönemin kapılarını açacaktır. Trump ile Erdoğan arasındaki olumlu kimyanın dahi kuşatamayacağı bir kriz sürecini beraberinde getirebilir bu durum.

Trump'ın ve Trump'a yakın isimlerin bu tür soruşturmalardan muzdarip olduğu hatırlanırsa yeni adımların atılmasını beklemek yanlış olmaz. Erdoğan ve Trump bu krizi aşabilir.

TRUMP DA YÖNETİM KRİZİ YAŞIYOR

- Cumhuriyetçilerin gelişi ile birlikte ABD-Türkiye ilişkilerinde yeni bir dönem olacağını, hatta Fetullah Gülen'in iade edilebileceğini düşünüyorduk ama olmadı. ABD bu konuda neden bu kadar ısrarcı oluyor?

Evet, Türkiye'nin Trump'ın başkan olmasından beklentileri vardı. İlişkilerde karşılıklı anlamaya dayalı yeni bir sayfanın açılması ümit ediliyordu.

Ancak Trump'ın müesses yapıyı kontrol altına alamadığı, hatta verdiği kavgada Beyaz Saray'a taşıdığı ekibi bile koruyamadığı görüldü. İlk etapta müesses nizama savaş açtığında Trump'ın yanında olan isimlerin birçoğu şu an Beyaz Saray'dan uzaklaştırılmış bulunuyor. Steve Bannon bu isimlerin en önemlisiydi. Onunla birlikte Stephen Gorka, Mike Flynn gibi isimler de bu süreçte yönetimden uzaklaştırıldı.

Trump'ın bu isimlerle ilgili kararları çok fazla isteyerek vermediği belli, ancak sistemin baskısı altında günden güne daha da alanının daraldığı son derece açık. Kısacası Trump ne müktedir olabiliyor ne de sisteme rengini vurabiliyor.

Bu durumda Washington'da ciddi bir krizi beraberinde getiriyor. Bir yandan çok önemli pozisyonlara şu ana kadar atama yapılmış değil öte yandan da Trump ile hem FBI hem de yargı arasında ciddi bir gerginlik yaşandığı gözlerden kaçırılmıyor. Gelinen noktada Washington kendi yönetim krizini aşabilmiş değil.

KONGRE'DEKİ ERDOĞAN DÜŞMANLIĞI MAKUL SEVİYİYİ AŞTI!

-Trump'ın Obama dönemi yanlış politikaları sürdürmesinin altında bu gerçek mi yatıyor?

Evet, durum böyle olunca Trump birçok konuda çok da hoşuna gitmese de Obama'nın politikalarıyla paralel bir noktada görünüyor. Tıpkı Obama döneminde olduğu gibi Suriye, YPG politikası Pentagon ve, CENTCOM tarafından yönlendiriliyor. FETÖ lideri Gülen'in iadesi içinde bulunduğu derin kuyudan bir türlü çıkarılmıyor.

Dahası, Erdoğan karşıtı ve FETÖ yanlısı lobiler Türkiye-ABD ilişkilerini geri dönülemez bir krize sokma konusunda hayli gayretliler.

"Koruma" krizinin geldiği nokta da bu konudaki iyi niyet eksikliğini ortaya koyuyor. Bu krizi büyüterek Amerikan milli haysiyetinin bir konusu haline getirdiler.

Ve Kongre'deki Erdoğan karşıtı hava makul eleştiri seviyesini çoktan aştı. Koruma krizi sırasında Kongre'nin yayınladığı mesajlar ve aldığı kararlara baktığımız zaman bunu açıkça görebiliyoruz.

GÜLEN'İ SAĞ TESLİM ETMEZLER

-Anladığım kadarıyla biz Gülen'in iadesi konusunda çok ümitli değilsiniz.

Ben ABD'nin Gülen'i kesinlikle iade etmeyeceğini düşünüyorum. En azından sağ olarak. Temel sebebi de bana göre hala kullanışlı bulunması. Sözgelimi, FETÖ mensuplarının devletin mahrem bilgilerinin ne kadarını Amerikan ve Alman istihbarat örgütlerine taşıdığını bilemiyoruz.

Dahası Şu darbe giriŐimi sırasında ve sonrasında TŐrkiye'nin yapmaya çalıştığı soruŐturmalarda ABD desteğini bir tŐrlŐ gŐremedik. Bu noktada Adil Oksuz ve Kemal Batmaz gibi darbeci FETOCu imamların darbeden gŐnler Őncesinde ABD'de ne yapmakta olduğu ve kimlerle gŐrŐŐtŐĐŐ konuundaki meselelerde ABD desteği alınmıŐ değil. Geçtiğimiz haftalarda Kemal Batmaz'ın ABD'deki havalimanında verdiği ifadelerin ortaya çıkması bu gibi bilgilerin soruŐturmayı ne kadar etkileyebileceğini gŐzler ŐnŐne serdi. TŐrkiye'de darbe giriŐiminde bulunan bir ŐrgŐtŐn araŐtırılmasında ABD mŐtfevik olmanın gereği olarak sadece FBI kayıtlarını paylaŐsa o kadar çok Őey aydınlanır ki.

Ancak aydınlanan Őeylerin ABD'deki bir kısım kesimleri de rahatsız etmesi kuvvetle muhtemel. İŐte bunlardan dolayı GŐlen'i sağ teslim etmezler diyorum.

YPG'NİN GELECEĞİ KARANLIK

-ABD PKK/YPG'yi bölgede kara gŐcŐ olarak kullanmaya devam ediyor. TŐrkiye'ye rağmen bunun sŐrdŐrŐlebilir bir politika olduğunu dŐŐŐnŐyor musunuz?

Amerikalıların PKK-YPG'ye desteği gittikçe TŐrk-Amerikan ilişkilerinin karadeliği haline dŐnŐŐyor. YŐnetilmemesi durumunda da ilişkilerin tŐm boyutlarını etkileyebilecek kadar kritik.

Temel sorun Trump yŐnetimin Obama'nın Suriye ve YPG politikasını devam ettiriyor olması. Verilen 3 bin tır silaha ek olarak militanlara sunulan eğitimle PKK bir orduya dŐnŐŐtŐrŐlŐyor.

ABD'li yetkililer sıklıkla YPG ile iŐbirliklerinin taktiksel olduğunu, stratejik olmadığını sŐylese de bu kadar yatırım yapılan bir taŐeronu bir kenara bırakacaklarını sanmıyorum. Tıpkı FETÖ'yŐ bırakmadıkları gibi.

Bu ısrar hem Suriye ve Irak'ın parçalanmasına ve yeni çatıŐmalara davetiye çıkarıyor. Hem de TŐrkiye-ABD ilişkilerini yapısal olarak bozma riski taşıyor.

Kısa vadede YPG'den vazgeçmelerini beklemiyorum.

Öte yandan bu durum da aslında sürdürülebilir görünmüyor. Özellikle bölgede istikrar arayışının olduğu bir dönemde Türkiye gibi bir ülkeyi yabancılaştırarak atılacak her adımın ciddi sonuçları olacaktır. ABD'nin YPG'ye desteği devam etse bile YPG'nin geleceği karanlık.

ERDOĞAN İÇ SİYASETTE YÜKSELİŞTE TRUMP DÜŞÜŞTE!

-Cumhurbaşkanı Erdoğan ABD'ye gidiyor ve Trump ile kritik bir görüşme yapacak. Bu ziyaret Türkiye-ABD ilişkilerini nasıl etkileyecek?

Doğrusu Erdoğan ve Trump, ilişkileri dar boğazdan çıkarmaya çabalıyor. Niyet anlamında bir empati sözkonusu. Türk-ABD ilişkilerinde bilindiği üzere liderlerin birbiri ile ilişkisi özel önem taşıyor ve ilk görüşmeleri sırasında bu ikili arasındaki kimyanın da tuttuğunu söyleyebiliriz.

Yani Trump'ın Türkiye ile birlikte çalışma konusunda samimi olduğu düşünülebilir. Ancak kurumlarına söz geçiremeyen ve hatta adımları tersine çevrilen bir başkanın sınırları da ortada. Bu yüzden sadece Trump'ın istemesi yetmiyor.

Washington'daki kurumların yeni bir Türkiye politikası üretmelerinin sağlanması lazım. Ayrıca, Erdoğan ve Trump'ın muktadirlik açısından birbirlerine zıt bir yerde oldukları görülüyor. Erdoğan ülkesinin iç siyasetine ve kurumlarına hakim iken, Trump'ın popülaritesi düşüşte.

İKİ LİDER BU KRİZİ AŞABİLİR

-ABD kongresindeki Türkiye önyargısı değiştirilebilir mi?

Bunun için Türkiye'nin Kongre ve diğer önde gelen kurumlardaki Türkiye algısının değiştirilmesi için bir strateji geliştirmesi gerekiyor.

Kolay olmayacağı aşikar. Özellikle Kongre üyelerinin şimdiye kadar Türkiye konusunda yayınladıkları mesajlar Türkiye ile ilgili oldukça önyargılı bir pozisyonun varlığını ortaya koyuyor. Bu konuda ilgili kurumların aktif bir çalışma içine girip ABD kamuoyu ve Kongre üyelerinin doğru bilgilendirilmesini sağlaması gerekiyor. Bu ciddi bir eksiklik bugün. Yapılan her anti-Türkiye propagandanın alıcı bulması ve anti-Erdoğan havanın bu denli güçlenmesinde bu kurumların eksikliğinin de önemli rol oynadığı anlaşılmalı..

Erdoğan-Trump görüşmeleri bu tür arayışları diri tutması açısından oldukça önemli. İlişkilerin geleceği açısından yaratıcı olarak düşünülmesi gerekiyor. İki lider de kariyerlerinde bu tip açılımlar konusunda oldukça başarılı olmuş karakterler. Dolayısıyla bu yeni alanların ortaya çıkarılması mevcut krizler kontrol altında tutulup iyi yönetildiği sürece zor olmayacak.

KUZEY IRAK'TA HAZIRLIKLI OLMALIYIZ

-Irak'ın Kuzeyinde adım adım yaklaşan bir referandum meselesi var. Cılız tepkiler olsa da ABD'nin bu konudaki tavrı çok net değil. Türkiye bu konuda nasıl bir politika izlemeli?

25 Eylül yaklaştıkça referandumu istemeyen ya da zamansız bulan aktörler uyarılarını sertleştirmeye başladı. İran'ın tehditleri biliniyor; Bağdat askeri seçenekleri tartışmaya başladı, Türkiye ise 22 Eylül'de MGK'da hangi yaptırımları uygulayabileceğini tartışacak. Barzani kendi iç tıkanıklığını aşmak ve Kürtlerin tarihinde sembolik bir yere oturabilmek için bu büyük riski aldı.

DEAŞ tümüyle bitince Irak merkezi hükümetinin güçleneceğini ve bu fırsatı bir daha bulamayacağını düşündü. Ancak Kerkük'ü referandum kapsamına eklemesi oynadığı kumarı büyüttü.

Her halukarda kaybedeceği bir noktaya geldi. Barzani en önemli müttefiki olan Türkiye'yi de zora soktu. Kuzey Irak'ta bir devletin oluşması Irak'a yeni bir çatışmayı taşıyacak: Arap-Kürt çatışması. Bölge ülkelerini de toprak bütünlüğünün bozulması üzerinden tehdit ediyor.

Tahran'ın ve Bağdat'ın Şii milisler üzerinden Kerkük ve diğer yerlerde çıkarabileceği çatışmalar kuzey Irak'ta bir devletin kurulma ihtimalini ortadan kaldıracığı gibi Türkiye'ye bir Kürt sivil göçünü bile getirebilir. Bu sebeple Türkiye, Barzani'ye işin ciddiyetini anlatmaya devam ederken kötü sonuçlara da hazır olmalı.

"BATI BLOĞUNDAN KOPUYORUZ" DEMODE BİR ARGÜMAN

-ABD ile son dönemde S-400 füze savunma sistemi ile ilgili olarak bir kez daha fikir ayrılığına

düştük. NATO'dan bu konuda farklı açıklamalar geldi. S-400 konusu neden krize dönüştü?

Türkiye'nin S-400 alması Rusya'nın stratejik bir başarısı olarak görülüyor.

[NATO](#) sistemine uyumsuzluk öne çıkan açıklama. Bunun yanında Türkiye'nin Batı blokundan koptuğu ile ilgili artık oldukça demode olmuş argümanlar da yeniden piyasada dolaşıma sokulmaya çalışılıyor. Her seferinde bu argümanları ortaya çıkaran adresler üç aşağı beş yukarı aynı.

Ankara, NATO ittifakı içinde olmasının kendi savunma sanayisini güçlendirmemesinden rahatsız. Ve bunun bölgede yaşanan her kriz ve çatışmadan sonra bir daha farkına varıyor. Saddam Hüseyin'in Kuveyt'i işgalinden sonra benzer bir durum yaşanmıştı. Bölgedeki silahlanmanın farkına varan Türkiye o dönemlerde savunma sanayinde belirli adımlar atmaya çalışmış ancak sadece silah ithalatı ve İsrail ile yapılan anlaşmalar ile sınırlı bir gelişme yaşanmıştı. Suriye'deki iç savaş, İran'ın artan konvansiyonel silahlanması, Körfez'de hızla artan silah alımı ve İsrail'in gerçekleştirmekte olduğu savunma sanayi projeleri bu konuda Türkiye'nin de kendi güvenliği açısından uygun gördüğü alanlarda sanayisini güçlendirmesini gerekli bir hale getirdi.

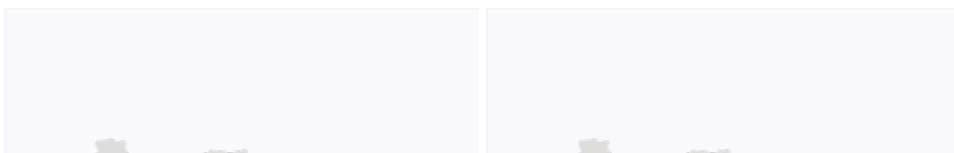
ABD'nin son yıllarda, Rus uçağının düşürülmesi krizinde görüldüğü üzere, Türkiye'ye "kendi başının çaresine bak" yaklaşımında bulunması milli savunma konusunu daha da öne çıkardı. Patriot füzelerinin, ki füzelere karşı kapasitesi sorgulanan bir sistem olarak kabul ediliyor, bir gönderilip bir geri çekilmesi bu konudaki samimiyeti de ortaya koydu.

Nitekim Erdoğan NATO müttefiklerinden istedikleri silahları, hava savunma sistemleri dahil, alamamaktan şikayet ediyor. İHA'lar, füze sistemleri tekil örnekler değil.

TÜRKİYE BÖLGESİNDE GÜÇLÜ BİR AKTÖR OLMAK ZORUNDA

-Türkiye 15 yıldır adım adım milli ve bağımsız bir dış politika izlemek için cesur adımlar atıyor. Bu cesur adımlara karşılık ABD ve AB'den karşı hamleler geliyor. Türkiye bu çemberi kırabilecek mi?

Devletlerarası ilişkilerde tam bağımsızlık mümkün değil. Türkiye'nin derdi uluslararası sistemde etkili ve önde gelen aktörler arasında olmak. Etrafındaki bölgenin sorunları ve imkanları Türkiye'yi bu arayışa itiyor.

SABAH

SABAH

Bu gerçekiğin tanınmasını da öncelikle "müttefiklerinden" istiyor, yani ABD ve AB'den. Ancak bu arayışın desteklenmediği gibi, önünün kesilmek istendiğini söyleyebiliriz. Aslında meselenin püf noktası Erdoğan yönetimindeki Türkiye'nin haddini aştığı düşünülmesinde...

Bu çemberi kırmak Türkiye'nin coğrafyasının, demografisinin getirdiği bir zorunluk.

Parti ya da lidere bağlı değil. Er ya da geç Türkiye bölgesinde güçlü bir aktör olmak durumunda. Buna sadece Türkiye'nin değil, bölgenin de ihtiyacı var. Yaşanan her insani kriz ve güvenlik bunalımı Türkiye'nin neden güçlü bir aktör olması gerektiğine cevap niteliğinde.

SABAH